

Konsorcium nevládních
organizací pracujících
s migranty v ČR

Consortium of Migrants
Assisting Organizations
in the Czech Republic

PRÁVNÍ ANALÝZA POZMĚŇOVACÍHO NÁVRHU POSLANCE KLUČKY K SNĚMOVNÍMU TISKU Č. 990, VLÁDNÍMU NÁVRHU NOVELY ZÁKONA O POBYTU CIZINCŮ

Ve vztahu k bodu A):

Předmětná část pozměňovacího návrhu obsahuje celkem 8 pozměňovacích bodů (bod 4 zahrnuje 2 spolu nesouvisející pozměňovací návrhy), přičemž bod 2 a obě změny pod bodem 4 jsou zcela opomenuty v odůvodnění (bod 4 XX₂ se navíc ani netýká zaměstnaneckých karet, nýbrž jiného povolení k pobytu).

Skončení platnosti zaměstnanecké karty ze zákona

Nově navržená úprava § 63 cizineckého zákona zavádí, aby platnost povolení k pobytu - zaměstnanecké karty - skončila 60. dnem po zániku pracovněprávního vztahu splňujícího určitá kritéria, tedy aby nebylo nutné v těchto případech povolení k pobytu úředním rozhodnutím rušit, nýbrž aby jeho platnost skončila na základě jiné právní skutečnosti, která leží mimo oblast cizineckého práva, ba dokonce mimo oblast rozhodování veřejné moci.

České cizinecké právo dosud tento druh skončení platnosti povolení k pobytu v podstatě nezná; výjimkou je § 62 odst. 4 cizineckého zákona, dle kterého platnost víza za účelem strpění zaniká vycestováním cizince z území. Vycestování cizince je ovšem podstatně jasnější skutečnost, než skončení pracovněprávního vztahu, natož pak „*pracovněprávního vztahu splňujícího podmínky podle § 42g odst. 2 písm. b)*“, jak to formuluje navržený § 63 odst. 1. Ostatní případy zániku povolení k pobytu ze zákona, např. ust. § 87 cizineckého zákona upravující pobyt dětí svěřených do náhradní výchovy, se váží k jinému rozhodnutí (např. k ukončení náhradní výchovy či k odsouzení trestním soudem).

Navrhovaná změna by do právního řádu vnesla nejistotu, zda cizincovo povolení k pobytu trvá, či ne. Pokud se úřady o ukončení pracovního vztahu nedozvědí, bude cizinec i nadále disponovat průkazem o povolení k pobytu, ba může získat i rozhodnutí o prodloužení tohoto povolení, ačkoliv *de iure* bude v ČR pobývat neoprávněně. Povolení k pobytu má přitom vliv na řadu dalších oblastí, např.

- Z platnosti povolení k pobytu plyne nárok na sociální dávky (pokud se zpětně ukáže, že cizinec již *de iure* povolením k pobytu nedisponoval, budou úřady tyto dávky vymáhat zpět).
- Na platnosti povolení k pobytu může záviset i platnost nové pracovní smlouvy (např. v situaci, kdy se cizinec následně stane osobou s volným přístupem na trh práce) a v každém případě na ní závisí platnost veřejného zdravotního pojištění (viz § 2 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění). Pokud se zpětně ukáže, že cizinec *de iure* již povolením k pobytu nedisponoval, může se stát, že např.

Baranova 1026/33, Praha 3, 130 00
tel./fax: +420 224 946 635 IČ: 266 20 553

Všeobecná zdravotní pojišťovna bude po lékařích požadovat vrácení takto „omylem“ vyplacených plateb za zdravotní péči pro dotyčného cizince.

Nejistota ovšem může nastat i v případě, že před úřady nic tajeno nebude. Otázka skončení pracovního vztahu totiž může být sporná. **Pokud zaměstnavatel s cizincem rozváže pracovní poměr a zaměstnanec proti tomu podá žalobu, nebude jasné, zda cizinec zde smí či nesmí nadále pobývat - o tom totiž rozhodne až soud, což může trvat i několik let.** Úřady si budou moci věc předběžně posoudit, ovšem zákon by jim nedával žádný prostor pro ovlivnění věci. Pokud dotyčného cizince budou považovat za neoprávněně pobývajícího, přikloní se tím bezprostředně na jednu stranu sporu. **Pokud by následně cizinec spor o platnost rozvázání pracovněprávního vztahu vyhrál, bude tím deklarováno, že v ČR vždy pobýval oprávněně; pokud by byl v mezidobí vyhoštěn, bude toto vyhoštění muset být zrušeno pro rozpor se zákonem a cizinec bude moci požadovat odškodné.** Nejasná může být rovněž otázka, zda cizincův pracovní poměr splňuje podmínky dle § 42g odst. 2 písm. b) cizineckého zákona, a to zejména pokud jde o výši mzdy či pracovní zařazení.

Striktní ukončení platnosti povolení k pobytu 60. dnem po skončení pracovního poměru, by těžce zasáhlo některé cizince měnící účel pobytu, a to i v těch případech, kdy na zachování pobytu těchto cizinců existuje celková shoda. Pokud např. těhotná cizinka pobývá v ČR již na základě tzv. fikce dle § 47 odst. 4 cizineckého zákona (kvůli průtahům v pobytových řízeních takto pobývá po dobu měsíců či let velké množství cizinců), takže její žádost o změnu účelu pobytu jí nezaloží další právo zde vyčkat na vydání rozhodnutí o této žádosti (viz § 47 odst. 8 poslední věta cizineckého zákona), a kvůli tomu ztratí práci, její pobyt skončí, přestože již například bude pobírat peněžitou pomoc v mateřství. Dnes může ministerstvo rozhodnout nejprve o žádosti o změně účelu pobytu a teprve pak o zrušení zaměstnanecké karty.

Předmětná změna by nepochybně dále posílila závislost cizinců na jejich zaměstnavatelích, a to i dle nově navrženého znění § 42g odst. 1 cizineckého zákona. **Pokud bude cizinec muset předkládat k žádosti o změnu zaměstnavatele doklad o tom, že jeho dosavadní pracovní poměr trvá, pak se bude muset obrátit na svého dosavadního zaměstnavatele, aby mu takové potvrzení vystavil. V důsledku se cizincův dosavadní zaměstnavatel dozví, že od něj jeho zaměstnanec chce odejít, což jej může motivovat k nepřátelskému jednání vůči tomuto cizinci.**

Odůvodnění návrhu tvrdí, že úřady tím ušetří práci, neboť nebudou muset rozhodovat o zrušení povolení k pobytu cizince, jemuž skončil pracovněprávní vztah. V mnoha případech tomu tak však nebude. Úřady totiž budou tuto záležitost muset řešit jako předběžnou otázku v jiných řízeních, např. v řízení o správním vyhoštění.

Zavedení institutu nespolehlivého zaměstnavatele

Body 3, 6 a 7 pozměňovacího návrhu dále zavádějí institut tzv. nespolehlivého zaměstnavatele, jehož zaměstnancům by nebylo možno vydat zaměstnaneckou kartu. Předně je třeba odmítnout tvrzení v odůvodnění, že definice nespolehlivého zaměstnavatele dle navrženého § 178f cizineckého zákona odpovídá tzv. skryté agentuře práce. Navržená definice nemá totiž s agenturním zaměstnáním (ani s tím nelegálním) vůbec nic společného.

V obecné rovině je hodnocení zaměstnavatelů pro účely regulace přístupu cizinců na trh práce možné; existují evropské státy, které mají propracovaný (často velmi komplikovaný systém) bodování zaměstnavatelů dle různých kritérií. **Navržený institut je však zásadním**

způsobem nepromyšlený a nedotažený. Měl by totiž dopad pouze do § 46 odst. 6 cizineckého zákona, který reguluje vydávání zaměstnaneckých karet. Ovšem povolování přístupu na trh práce reguluje i zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který má tuto materii upravenou ve svém ustanovení § 99. Tyto podmínky se zásadě liší, přestože pro to není racionální důvod. **Mnoho zaměstnavatelů, kteří by byli „nespolehlivými“ ve smyslu cizineckého zákona, by si tak mohlo pro své zaměstnance vyřídít povolení dle zákona o zaměstnanosti a naopak.**

Pokud jde o formulaci kritérií nespolehlivého zaměstnavatele, jsou tato zčásti dosti vágní, (viz např. formulace § 178f písm. c) „*nepodařilo se ověřit skutečnost, že zaměstnavatel vyvíjí ekonomickou aktivitu v předmětu svého podnikání*“ nebo písm. f) „*za skutečné sídlo se považuje sídlo, kde jsou přijímána zásadní rozhodnutí týkající se obchodního vedení zaměstnavatele, popřípadě místo, kde se schází vedení zaměstnavatele*“). Předmětná změna by nepochybně vedla k podstatně většímu prověřování zaměstnavatelů ze strany ministerstva vnitra. Pokud by ministerstvo skutečně začalo u každého povolování zaměstnanecké karty zkoumat všechny tyto okolnosti, proces rozhodování by se nepochybně zásadně prodloužil a prodražil. Toto je v přímém rozporu s tím, po čem volají zástupci zaměstnavatelů, totiž po urychlení rozhodování.

Z právního hlediska je pak na pováženou vztah mezi § 178f písm. b) (umožnění výkonu nelegální práce) a písm. d) (nepřihlášení zaměstnance k odvodům). Navržené ustanovení totiž může být vykládáno v tom smyslu, že nepřihlášení zaměstnance k odvodům nespadá pod pojem umožnění výkonu nelegální práce. Tento právní názor je samozřejmě možný, ovšem zákonodárce by jej měl dobře uvážit, neboť může mít dopad na výklad pojmu nelegální práce dle § 5 písm. e) bodu 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, tj. výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah.

Pokud jde o § 178f písm. f) návrhu, tento v podstatě definuje pojem skutečné sídlo zaměstnavatele, což u právnických osob nečiní ani nový občanský zákoník, kam by tato úprava logicky spadala (viz § 137 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku). Zaměstnavateli mohou navíc být i fyzické osoby nepodnikatelé, kteří sídlo nemají, (viz § 37 odst. 1 písm. a) zákona č. 262/2006 sb., zákoník práce). Návrh je tak v tomto bodě terminologicky chybný.

Ve vztahu k bodu B):

Pozměňovací návrh poslance Klučky má za cíl podmínit právo na sloučení rodiny s občanem EU legálním pobytem rodinného příslušníka.

K tomu je třeba uvést, že povolení k pobytu rodinného příslušníka občana EU je deklaratorním aktem osvědčujícím právo, nikoli konstitutivním aktem zakládajícím právo.¹ **Právo pobytu rodinného příslušníka tak existuje bez ohledu na to, zda je dotýčný držitelem platného povolení.** Nesplnění formalit při vstupu nebo pobytu na území může být pouze důvodem pro uložení přiměřených, nediskriminačních sankcí (např. pokuta za přestupek), nikoli však důvodem zastavení řízení o žádosti a nevydání povolení (viz zejména čl. 5 odst. 5 a čl. 9 odst. 3 směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný

¹ Viz např. rozsudek Soudního dvora EU ze dne 21. 7. 2011 ve věci C-325/09 Maria Dias a dále rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 4. 2005, Komise proti Španělsku C-157/03 a rozsudek Soudního dvora ze dne 25. 7. 2002, MRAX, C-459/99.

pohyb²). Rodinného příslušníka občana EU nelze podle této směrnice zbavit jeho práv jen pro nedodržení tříměsíční lhůty běžící ode dne vstupu na území pro podání žádosti o povolení k přechodnému pobytu.

Z judikatury Soudního dvora EU dále vyplývá, že nelze zamítnout vydání povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana EU pouze z důvodu, že vstoupil na území členského státu nezákonně (bez platného dokladu totožnosti, cestovního pasu nebo bez víza), nebo že v něm pobýval i po vypršení platnosti víza (resp. podal žádost o povolení k pobytu až po uplynutí doby platnosti víza) za předpokladu, že je schopen prokázat svou totožnost a skutečnost, že je rodinným příslušníkem občana EU.³ **Protiprávní vstup na území členského státu nebo nelegální pobyt na jeho území není sám o sobě ohrožením veřejného pořádku, kterým by bylo zpochybněno právo pobytu.**⁴ Opomenutí formalit týkajících se vstupu, pohybu a pobytu cizinců ze strany občana EU (nebo jeho rodinného příslušníka) tedy není samo o sobě chováním ohrožujícím veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost.⁵

Ve vztahu k bodu D):

Pozměňovací návrh by neumožnil cizincům v pobytových řízeních předkládat ověřené kopie cestovních, matričních a obdobných dokladů, a dále není jasné, zda ukládá originály matričních dokladů ministerstvu odevzdat. Tento **odchylný přístup v cizineckých řízeních, který je opětovně zdůvodněn údajným zneužíváním a paděláním dokladů ze strany cizinců (bez jakýchkoliv statistických údajů o skutečných případech) je v rozporu s § 53 správního řádu.** Obrací tzv. presumpci správnosti veřejné listiny,⁶ což zavádí do správního práva nedůvodnou a navíc diskriminační odchylku od této obecné zásady. Návrh navíc neřeší poměrně zásadní praktickou otázku, zda cizinec tedy originály svých matričních dokladů při podání žádosti jen předloží a ministerstvo si udělá samostatně ověřenou kopii, nebo bude muset doklady odevzdat do skončení správního řízení. Druhá varianta by nebyla s ohledem na výše uvedené akceptovatelná.

Ve vztahu k bodu F):

Nedostavení se k výsledku má podle pozměňovacího návrhu nově být důvodem zastavení správního řízení. Podobně jako vyloučení a omezení soudního přezkumu (viz body I a L) se i v tomto bodě projevuje snaha ministerstva dostat co nejvíce rozhodnutí mimo rámec meritorního rozhodování. Aktuální úprava považuje nedostavení se k výsledku za důvod k zamítnutí žádosti, což je meritorní rozhodnutí, které musí splnit všechny požadavky kladené na něj správním řádem. Pozměňovací návrh má vést k tomu, že nedostavení se k výsledku povede k procesnímu usnesení a to navzdory tomu, že výsledek účastníka řízení není povinnou součástí tohoto správního řízení (viz díkce novelizovaného § 169 j), a proto nemůže bez dalšího vést k zastavení řízení. **Správní řád, kterému řízení o pobytových žádostech podléhá, přitom umožňuje tyto situace řešit s využitím existujících procesněprávních institutů (předvedení, pořádková pokuta).**

² Viz rozsudek Soudního dvora EU ze dne 8. 4. 1976 ve věci 48/75 Royer, body 47 a 48.

³ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 25. 7. 2002 ve věci C-459/99 MRAX. Rozsudek se týkal předchozí úpravy podle směrnice Rady 68/360/EHS ze dne 15. října 1968 o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských států a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství, nicméně závěry tam dovozené se vztahují i na výklad směrnice 2004/38/ES.

⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 25. 7. 2002 ve věci C-459/99 MRAX, bod 70 a 71.

⁵ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 8. 4. 1976 ve věci 48/75 Royer.

⁶ K principům veřejné listiny viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu: 5 Afs 5/2007 - 63 ze dne 31. 1. 2008

Navrhovaná úprava je navíc i v rozporu se směrnicí 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb, neboť stanoví nový důvod pro ukončení řízení o pobytu, a to i v případě občanů EU nebo jejich rodinných příslušníků, kterým je odmítnutí výpovědi nebo nedostavení se k výsledku, přičemž nově opravňuje pouze k vydání procesního rozhodnutí o zastavení řízení (namísto zamítnutí žádosti), kde bude těžko poměřována např. přiměřenost takového rozhodnutí. Navržený § 169r odst. 1 písm. m) přitom ani neupřesňuje, na jaká řízení se tato úprava vztahuje. Z toho lze dovozovat, že se vztahuje i na řízení o vydání pobytových oprávnění pro občany EU a dokonce i na řízení o vydání povolení k trvalému pobytu pro občany EU a jejich rodinné příslušníky.

Směrnice 2004/38/ES přitom umožňuje omezení volného pohybu občanů EU a jejich rodinných příslušníků pouze z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, případně pro zneužití práv či podvod (čl. 27 a 35 směrnice, viz níže). Samotné nedostavení se k výsledku nebo odmítnutí výpovědi by tak nemělo být důvodem pro zamítnutí žádosti, natožpak zastavení řízení. Uvedený názor přitom konstantně zastává i Evropská komise.

Ve vztahu k bodu G):

Návrh zásadně zpřisňuje obecnou možnost cizinců žijících na území změnit svůj pobyt za účelem podnikání, přičemž důvody této restrikce neobstojí ve vztahu k článku 26 Listiny základních práv a svobod.

Svobodná volba povolání je chápána spíše jako klasická liberální svoboda.⁷ V tomto duchu se k ní vyjádřil i Ústavní soud ČR, podle kterého svobodná volba povolání znamená „*oprávnění jedince rozhodnout se, v jaké oblasti lidských činností by chtěl realizovat svou pracovní schopnost a o takové povolání se ucházet (resp. získávat přípravu pro výkon takového povolání)*“.⁸ Ze strany státu výkon tohoto práva předpokládá, že nebude klást „*nedůvodné překážky veřejnoprávní povahy výběru a výkonu právem dovolených činností, pro které tento vykazuje potřebné předpoklady*“.⁹ Tuto svobodu může jedinec realizovat zejména výběrem mezi podnikáním a zaměstnáním (nebo samozřejmě obojím), dále například výběrem okruhu či okruhů činností, kterým se chce věnovat. Svobodnou volbu povolání přitom Listina *a priori* nezužuje pouze na občany, ale hovoří o „*každém*.“ **Právo svobodné volby povolání je tedy právo lidské, náležící každé lidské bytosti, nehledě na to, zda je občanem nebo cizincem.**¹⁰ Doktrína jej chápe jako neoddelitelný přívlstek lidské důstojnosti a svobody jako takové¹¹. Zákonná omezení jsou samozřejmě možná, ale z judikatury ústavního soudu vyplývá, že tyto musí obstát v testu proporcionality.

Tato obecná zásada zahrnuje tři principy, respektive kritéria posuzování přípustnosti zásahu. První z nich je princip způsobilosti naplnění účelu (nebo také vhodnosti), dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná o princip potřeby,

⁷ WÁGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol, *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2012, s. 573.

⁸ Usnesení sp. zn. III. ÚS 547/98 ze dne 8. 4. 1999.

⁹ Nález sp. zn. PL. ÚS 11/08 ze dne 14. 10. 2008.

¹⁰ PAVLÍČEK, V., *Ústava a ústavní řád České republiky -Komentář, Práva a svobody*, Linde Praha a.s. 2002 s. 226; KLÍMA, K., a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 2. rozšířené vydání*. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Plzeň. 2009, s. 1181.

¹¹ PAVLÍČEK, V., op. cit. 14, s. 226; WÁGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol, op. cit. 7, s. 573.

dle něhož je povoleno použití pouze nejšetrnějšího (ve vztahu k dotčeným základním právům a svobodám) z více možných prostředků. Třetím principem je princip přiměřenosti v užším smyslu, dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.¹²

Nejprve je třeba posuzovat i samotnou povahu cílů, jež omezení sleduje. Předkladatel pozměňovacího návrhu odůvodňuje toto zásadní omezení blíže nespecifikovaným potenciálně negativním jevem zneužívání účelu podnikání pro zastřené zaměstnávání (opětovně bez statistických dat v kolika případech k takovému jevu má údajně docházet). Dle ÚS je navíc třeba zkoumat „*potřebnost zvoleného prostředku z pohledu jeho šetrnosti ve vztahu k základnímu právu - tj. ke svobodnému podnikání*“¹³. **Zdůvodnění zásahu do výkonu lidského práva potenciálním blíže neurčeným zneužíváním právní úpravy zjevně nesplňuje požadavky legitimního cíle, ani potřebnosti zvoleného prostředku.**¹⁴

Již současná právní úprava přitom omezuje možnost přechodu ze zaměstnanecké karty (tedy účelu pobytu zaměstnání) na dlouhodobý pobyt za účelem podnikání dvouletou lhůtou. **Prodloužení této doby bude mít negativní dopady na rozvoj podnikatelského prostředí a směřuje k omezení inovací a vzniku nových podnikatelských subjektů, které mohou přinést pracovní místa pro občany ČR.** V odůvodnění pozměňovacího návrhu se pak uvádí, že tato úprava má zabránit tzv. švarcsystému. Zde je nutné konstatovat, že tato problematika je primárně řešena zákonem o zaměstnanosti a stát má k dispozici dostatek nástrojů, jak tento fenomén potírat, a to i u občanů ČR.

Omezení změny účelu pobytu až po 5 letech platnosti zaměstnanecké karty se dostává do kolize se zněním vládní novely. Dle vládního návrhu § 42g odst. 3 cizineckého zákona nově znemožní žádat o zaměstnaneckou kartu nebo její prodloužení (viz § 44a odst. 11) těm cizincům, kteří jsou v postavení statutárního zástupce právnické osoby a v tomto rámci vykonávají pro tuto právnickou osobu tzv. běžnou činnost. Jedná se o právní kategorii cizinců, kterou české cizinecké právo zná již mnoho let a nyní ji vládní novela zcela ruší. Z důvodové zprávy spíše vyplývá, že tito cizinci buď změni účel pobytu na podnikání, anebo bude jejich povolení k pobytu zrušeno. V tuto chvíli však přichází předmětný pozměňovací návrh, dle kterého by možnost změny účelu pobytu na podnikání existovala až po 5 letech pobytu na území na zaměstnaneckou kartu, tj. dotyční cizinci by ve skutečnosti účel pobytu změnit nemohli a jejich pobyt v ČR by skončil. Takovéto zrušení celé jedné pobytové kategorie bez náhrady je nepřiměřeně represivní. **Předmětná právní úprava by mohla mít negativní dopad i na vysoký management podnikatelských subjektů.**

¹² srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 5. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 25/97.

¹³ Nález Pl.ÚS 38/04 ze dne 20. 6. 2006

¹⁴ Viz nález Ústavního soudu v ČR Pl.ÚS 3/02 ze dne 13. 8. 2002: „*Ovšem pokud jde o další kritérium, jímž je princip potřebnosti, nemůže Ústavní soud než konstatovat, že daný zásah tomuto principu ne zcela odpovídá. Je třeba si uvědomit, že obecné nerespektování konkrétní právní úpravy ze strany jednotlivců může mít za příčinu (ohlédnuto od případů zcela nefunkční úpravy) nedostatečné sankce, kdy se protiprávní jednání "vyplácí" i při riziku jejich uložení, a/nebo nedostatečnou činnost orgánů veřejné moci, do jejichž kompetence kontrola dodržování práva a ukládání sankcí náleží. V prvním případě je zřejmá potřeba zvýšení trestů (zde konkrétně sazeb pokut), ve druhém je pak věcí státu, konkrétně pak výkonné moci, přijmout opatření, aby příslušný orgán plnil své funkce.*“

Ve vztahu k bodu H):

Pozměňovací návrh zavádí jako nový důvod pro zajištění cizince - vedle stávajících, založených na protiprávním jednání cizince samotného - „zpoždění ze strany třetích zemí“ v průběhu získávání dokladů pro správní vyhoštění, přičemž z tohoto titulu by šlo cizince zajistit až o 185 dnů déle než dnes. **V praxi jde tedy o trestání cizince za špatné fungování orgánu jeho domovského státu.**

Předložený pozměňovací návrh v odůvodnění uvádí, že se „jedná o situace, kdy daná země spolupracuje a výkon vyhoštění je reálný v prodloužené době zajištění“. V právní části však zcela chybí ošetření situace, kdy daná země na získávání dokladů nespolupracuje či v průběhu získávání dokladů spolupracovat přestane, a kdy tedy výkon vyhoštění není reálný. **Bezprostředně proto hrozí arbitrární aplikace příslušného ustanovení a prodloužení zajištění cizince v případech, kdy výkon vyhoštění nepřipadá v úvahu,** v rozporu s čl. 15 odst. 4 návratové směrnice, s judikaturou Soudního dvora EU¹⁵ s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva¹⁶, a také s judikaturou Nejvyššího správního soudu (např. usnesení č.j. 7 As 79/2010 - 150 ze dne 23. 11. 2011).

Ve vztahu k bodu I):

Navrhovaná právní úprava zásadně omezuje soudní přezkum zbavení svobody cizinců a představuje snahu ministerstva omezit dohled nezávislého soudního orgánu nad jejich rozhodováním. Nelze se ztotožnit s tím, že po propuštění cizince zaniká potřeba přezkumu rozhodnutí, na kterém bylo zbavení svobody postaveno. Z hlediska individuálních nároků má rozhodnutí soudu dopad na povinnost cizince hradit náklady zajištění a také na jeho možnost požadovat za případné nezákonné zbavení svobody zadostiučinění. **Navrhovaná úprava je proto v rozporu s čl. 5 odst. 5 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ten zaručuje při každém nezákonném zbavení svobody žádat odškodnění oběti takového zásahu.** V české právní úpravě této otázky je přitom u zajištění cizinců hlavní podmínkou úspěšného uplatnění takového nároku doložit, že bylo zrušeno pravomocné rozhodnutí Policie ČR, které bylo základem zajištění (viz § 8 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb.). Zastavování řízení o žalobách a kasačních stížnostech ve věci zajištění pak nepochybně dopadá také do vývoje judikatury a jejího sjednocování Nejvyšším správním soudem, která v mnoha ohledech zasáhla proti rozhodování exekutivy v předmětné oblasti.

Ve vztahu k bodu K):

Bod K) pozměňovacího návrhu zasahuje do úpravy mnoha typů povolení k pobytu, z nichž naprostá většina byla upravena jako transpozice unijních směrnic¹⁷ a musí proto respektovat právo EU. **Odůvodnění k bodu K je přitom velmi stručné a vůbec nerozvádí slučitelnost s právem EU ve vztahu k jednotlivým novelizačním bodům, což však musí být vzhledem k závazkům ČR součástí každé novely zákona.**¹⁸ Navzdory svému názvu

¹⁵ Např. rozsudek Soudního dvora EU ze dne 30. 11. 2009 ve věci C-357/09 Kadzoev.

¹⁶ Například rozsudky Agnissan vs. Dánsko ze dne 4. 10. 2001, A. a ostatní vs. Velká Británie ze dne 19. 2. 2009, Mikolenko vs. Estonsko ze dne 8. 10. 2009 nebo Louled Massoud vs. Malta ze dne 27. 10. 2010.

¹⁷ Zasahuje do transpozice minimálně 5 směrnic EU, a to směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb; 2003/109/ES o dlouhodobě pobývajících rezidentech; 2005/71/ES o výzkumných pracovnících; 2014/36/EU o sezónních zaměstnancích; 2014/66/EU o vnitropodnikově převáděných pracovnících.

¹⁸ Viz rovněž čl. 2 odst. 2 písm. c) a odst. 4 Legislativních pravidel vlády. Hodnocení slučitelnosti s právem EU je přitom vždy podrobně zkoumáno a hodnoceno v Závěrečné zprávě hodnocení dopadů regulace.

přítom tento bod neupravuje pouze rozšíření případů, kdy Ministerstvo vnitra nebude povinno posuzovat přiměřenost dopadů jeho rozhodnutí, ale zavádí i **nové důvody pro rušení přechodných a trvalých pobytů občanů EU a jejich rodinných příslušníků, a dokonce ani v tomto případě se nevyjadřuje k jejich souladu s právem EU.**

Neposuzování přiměřenosti dopadů rozhodnutí

Ministerstvo vnitra nově nemá posuzovat přiměřenost dopadů jeho rozhodnutí v případě uvedení nepravdivých údajů nebo předložení padělaných dokladů nebo dokladů, v nichž údaje podstatné pro posouzení žádosti neodpovídají skutečnosti, anebo v případě pravomocného odsouzení pro spáchání úmyslného trestného činu. **Už samotná možnost zrušení pobytu z důvodu odsouzení pro jakýkoli úmyslný trestný čin (tj. nikoli pouze závažný trestný čin, ale i jakýkoli přečin) je v rozporu s právem EU, neboť žádá z unijních směrnic v oblasti migrace nevymezuje takovýto důvod jakožto důvod pro zrušení pobytu¹⁹ - vždy se podle práva EU musí jednat o „závažné narušení veřejného pořádku“, přičemž rozsah tohoto pojmu nemohou členské státy určovat jednostranně bez kontroly ze strany unijních orgánů.²⁰ To, že však nově při rušení pobytů z důvodu odsouzení pro jakýkoli úmyslný trestný čin nemá být ani respektována zásada hodnocení proporcionality takového rozhodnutí, je flagrantním porušením závazků ČR v oblasti evropského i mezinárodního práva.**

Neposuzování přiměřenosti při rušení (příp. zamítání) pobytových oprávnění z důvodu odsouzení pro úmyslný trestný čin je v jednotlivých případech v rozporu zejména s níže uvedenými předpisy EU:

- Navrhované ust. § 37a odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců je v rozporu se směrnicí 2014/36/EU o sezónních zaměstnancích - zejm. čl. 9 odst. 5 ve spojení s čl. 9 odst. 3 a čl. 6 odst. 4. Směrnice stanoví taxativně důvody pro odnětí povolení - mezi nimi není odsouzení pro trestný čin, ale pouze hrozba pro veřejný pořádek, podle čl. 9 odst. 5 je přitom v případě odnětí povolení z tohoto důvodu nutné dodržet zásadu proporcionality a zohlednit konkrétní okolnosti případu.
- Navrhované ust. § 46b odst. 1 zákona o pobytu cizinců je v rozporu se směrnicí 2003/109/ES o dlouhodobě pobývajících rezidentech - zejm. čl. 22 odst. 1 písm. a) ve spojení s čl. 17 odst. 1, a dále čl. 12 a recitál 3 a 8 směrnice. Směrnice stanoví taxativně důvody pro odnětí povolení - mezi nimi není odsouzení pro trestný čin, ale pouze ohrožení veřejného pořádku, kdy v souladu s čl. 17 musí být posouzena i závažnost a druh protiprávního jednání - tedy opět je třeba zohlednit přiměřenost rozhodnutí (podle odůvodnění směrnice v rec. 8 potom může veřejný pořádek zahrnovat pouze odsouzení za spáchání závažného trestného činu, a nikoli tedy jakéhokoli přečinu).
- Navrhované ust. § 46d odst. 1 zákona o pobytu cizinců je v rozporu se směrnicí 2005/71/ES o výzkumných pracovnících. Čl. 10, recitál 25 směrnice stanoví taxativně důvody pro odnětí povolení - mezi nimi není odsouzení pro trestný čin, ale pouze ohrožení veřejného pořádku. Co se týče zásady proporcionality, byť není v tomto ustanovení výslovně zmíněna, vyplývá nezbytnost jejího posuzování i z obecných zásad práva EU a rovněž z Listiny základních práv Evropské unie (čl. 7,

¹⁹ Podle judikatury Soudního dvora EU (viz např. C-491/13 Ben Alaya), je přitom možné zamítnout povolení k pobytu jen z důvodů taxativně stanovených ve směrnicích.

²⁰ Viz např. rozsudky Soudního dvora EU ze dne 4. prosince 1974, van Duyn, 41/74, bod 18; ze dne 27. října 1977, Bouchereau, 30/77, bod 33; ze dne 29. dubna 2004, Orfanopoulos a Oliveri, C-482/01 a C-493/01, body 64 a 65; ze dne 27. dubna 2006, Komise v. Německo, C-441/02, bod 34, a ze dne 7. června 2007, Komise v. Nizozemsko, C-50/06, bod 42.

čl. 52); navrhované ustanovení je navíc zcela v rozporu s novou směrnicí regulující studentskou a vědeckou migraci²¹, která bude muset být transponována do českého právního řádu a nahradí tak předchozí úpravu - viz její čl. 21 odst. 7 a recitál 36, které při odnětí povolení k pobytu z důvodu veřejného pořádku výslovně vyžadují hodnocení proporcionality takového zásahu.

- Navrhované ust. § 46g odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců je v rozporu se směrnicí 2014/66/EU o vnitropodnikově převáděných pracovnících - zejm. čl. 8 odst. 6 ve spojení s čl. 8 odst. 5 a čl. 5 odst. 8. Směrnice stanoví taxativně důvody pro odnětí povolení - mezi nimi není odsouzení pro trestný čin, ale pouze hrozba pro veřejný pořádek, podle čl. 8 odst. 6 je i v případě odnětí povolení z tohoto důvodu nutné dodržet zásadu proporcionality a zohlednit konkrétní okolnosti případu.
- Navrhované ust. § 75 odst. 1 písm. e) a f) a § 77 odst. 1 písm. i) zákona o pobytu cizinců je v rozporu se směrnicí 2003/109/ES o dlouhodobě pobývajících rezidentech. Důvodem pro zamítnutí i odnětí povolení je dle směrnice veřejný pořádek (nikoli odsouzení pro jakýkoli trestný čin) - viz zejm. čl. 6, čl. 9 a čl. 12. Všechny tyto články vyžadují přitom zohlednění okolností případu, jako je závažnost jednání, délka pobytu či vazby na zemi pobytu - viz čl. 6 odst. 1, čl. 9 odst. 3, čl. 12 odst. 3. Navrhovaná ustanovení zákona přitom umožňují zamítnout žádost o vydání povolení k trvalému pobytu dokonce i z důvodu nedodržení podmínky trestní zachovalosti - tj. i pro existenci záznamu v rejstříku o spáchání jakéhokoli trestného činu (i nedbalostního) a zcela bez ohledu na to, kdy ke spáchání tohoto trestného činu došlo, což je i v rozporu s judikaturou Soudního dvora EU k veřejnému pořádku, podle níž nelze za ohrožení veřejného pořádku považovat jakékoli předchozí odsouzení pro trestný čin.²²

Povinnost účastníka řízení, aby poskytl ministerstvu veškeré relevantní informace k posouzení přiměřenosti rozhodnutí v navrhovaném ust. § 174a odst. 1 zákona o pobytu cizinců, jde zcela proti obecné úpravě obsažené v § 50 odst. 3 správního řádu. Podle ní je správní orgán povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu a v řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost (za které je třeba považovat i řízení o zrušení povolení k pobytu, neboť je s ním spojena i povinnost vycestovat), je správní orgán povinen i bez návrhu zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena. Účastník řízení je samozřejmě povinen poskytnout správnímu orgánu součinnost, to však neznamená, že by správní orgán ke zjištění skutkového stavu neměl vůbec přispívat (viz rovněž zásada materiální pravdy v § 3 správního řádu).

Hodnocení přiměřenosti dopadů rozhodnutí jen ve výslovně stanovených případech dle navrhovaného ustanovení § 174a odst. 3 zákona o pobytu cizinců je v rozporu jednak s obecnými zásadami práva EU, tj. zásadou proporcionality, a jednak s čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (a rovněž s věcně totožným čl. 7 Listiny základních práv Evropské unie), podle něhož má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života a státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany

²¹ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair (přepracované znění).

²² Věc C-482/01 a C-493/01 Orfanopoulos a Oliveri, odst. 82.

práv a svobod jiných. Správní orgán je tedy ve vztahu k soukromému a rodinnému životu povinen vždy posuzovat, zda se jedná o takové narušení veřejného pořádku, které by mohlo ospravedlňovat zásah do soukromého a rodinného života v souladu s čl. 8 odst. 2 Úmluvy, tedy zda je takový zásah nezbytný v demokratické společnosti a přiměřený ve vztahu ke skutečnostem, které mají tento zásah odůvodňovat.

Nové důvody pro rušení pobytů

Zavedení nových důvodů pro rušení přechodných a trvalých pobytů občanů EU a jejich rodinných příslušníků (navrhované ust. § 87d odst. 2 písm. b) a c) zákona o pobytu cizinců, § 87f odst. 3 písm. d) a e) a § 87l odst. 1 písm. e), f) a g) zákona o pobytu cizinců), je v rozporu zejména s níže uvedenými předpisy a judikaturou:

- Směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb. Podle čl. 27 mohou členské státy omezit volný pohyb občanů EU a jejich rodinných příslušníků pouze z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví²³, případně dle čl. 35 pro zneužití práv či podvod²⁴, přičemž tyto pojmy musí být vykládány eurokonformně. Podle Soudního dvora EU představuje výhrada veřejného pořádku (i veřejné bezpečnosti) výjimku ze základní zásady volného pohybu osob, kterou je třeba vykládat restriktivně, a členské státy nemohou její rozsah určovat jednostranně.²⁵ Pro použití výhrady veřejného pořádku nestačí pouhé porušení práva, ale musí existovat skutečná, aktuální a dostatečně závažná hrozba, dotýkající se základního zájmu společnosti.²⁶ Chování v minulosti (předchozí odsouzení za trestný čin) není samo o sobě důvodem porušení veřejného pořádku, lze jej zohlednit pouze, existuje-li pravděpodobnost opakovaného spáchání trestného činu s ohledem na budoucí chování žadatele.²⁷ **Čl. 27 odst. 2 směrnice 2004/38/ES výslovně zapovídá omezení volného pohyb občanů EU jen pro předchozí odsouzení pro trestný čin.** S tím zcela kontrastují navržená ustanovení, která umožňují zrušení pobytů občanům EU nebo jejich rodinným příslušníkům pro spáchání trestných činů; v případě rušení trvalého pobytu stačí i několikanásobné odsouzení k podmíněnému trestu odnětí svobody.
- Čl. 20 Smlouvy o fungování EU a čl. 45 Listiny základních práv Evropské unie. V důsledku odepření práva na pobyt rodinnému příslušníku občana EU může být občan EU nucen opustit území EU, což je rozporu s čl. 20 SFEU, neboť by tím byl občan EU připraven o podstatnou část práv plynoucích mu z jeho unijního občanství.²⁸

Ve vztahu k bodu L):

²³ Viz rovněž rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-127/08 Metock, odst. 95.

²⁴ Co lze považovat za podvod blíže rozvádí zejména Sdělení Komise z roku 2009.

²⁵ Viz rovněž rozsudek ve věci C-304/14 CS, bod 36.

²⁶ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2011, č. j. 3 As 4/2010-151, odst. 52. Viz také rozsudky Soudního dvora EU: rozsudek ze dne 27. 10. 1977 ve věci 30/77 Bouchereau, odst. 35; rozsudek ve věci C-348/96 Calfa, odst. 21; rozsudek ze dne 29. 4. 2004, ve věci C-482/01 a C-493/01 Orfanopoulos a Oliveri, odst. 66; rozsudek ze dne 10. 7. 2008 ve věci C-33/07 Jipa, odst. 23).

²⁷ Věc C-482/01 a C-493/01 Orfanopoulos a Oliveri, odst. 82.

²⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 8. 3. 2011 ve věci C-34/09 Zambrano.

Zrušení jakéhokoliv soudního přezkumu v cizineckých řízeních je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu ČR, který některé tyto výluky již v devadesátých letech označil za rozporné s ústavním pořádkem.²⁹

Případů, kdy je určité rozhodování správních orgánů vyloučeno ze soudní kontroly, je v českém právním řádu velmi málo a vždy se jedná o rozhodování o věcech, na něž není právní nárok, viz např. v oblasti sociálního zabezpečení rozhodování o povolení splátek dlužného pojistného nebo penále (§ 104e zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) nebo o odstranění tvrdosti zákona (§ 106 téhož zákona), v oblasti státní sociální podpory prominutí podmínky, že osoba nemá v ČR trvalý pobyt (viz § 73a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře), v oblasti práv osob ve výkonu odnětí svobody rozhodování o méně závažných kázeňských trestech (viz § 52 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody; např. umístění do samovazby až na 20 dnů soudně přezkoumatelné je), některá méně závažná rozhodnutí Národního bezpečnostního úřadu dle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

V zákoně o státním občanství platném od 1. 1. 2014 je ze soudního přezkumu vyloučeno pouze rozhodnutí o neudělení občanství z důvodu utajovaných skutečností svědčících o tom, že cizinec představuje bezpečnostní riziko (viz § 26 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR). Toto ustanovení bylo předmětem velkých kontroverzí při schvalování, Senát jej navrhl zrušit, ale byl přehlasován sněmovnou. V praxi se ovšem zamítnutí žádosti o udělení státního občanství z těchto důvodů téměř nepoužívá, Konsorciu je za 3 roky platnosti znám jen jeden případ, kdy k tomu došlo. Rozhodování v cizineckých věcech naopak představuje rozsáhlou právní materii. Odvolací orgán, Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, rozhodne každoročně o tisících odvoláních ve věcech dlouhodobých a trvalých pobytů³⁰:

- V roce 2012 šlo o 1651 věcí;
- v roce 2013 šlo o 2212 věcí;
- v roce 2014 šlo o 4838 věcí;
- v roce 2015 to bylo 6015 věcí týkajících se dlouhodobých či trvalých pobytů.

Úspěšnost odvolání je dle dostupných údajů u dlouhodobých pobytů 30 % a u trvalých pobytů 40 %.³¹

Proti těmto rozhodnutím jsou podávány žaloby, a to zřejmě v řádu stovek ročně. Např. v roce 2015 bylo podáno celkem 393 žalob, přičemž soud rozhodl v 88 žalobách ve prospěch žalobce, což představuje téměř čtvrtinovou úspěšnost.³² Pokud jde o kasační stížnosti, tyto nejsou evidovány odděleně od ostatních cizineckých a azylových věcí, ovšem z dostupných údajů vyplývá vysoká úspěšnost těchto kasačních stížností (sem spadají i kasační stížnosti, které podá proti zrušujícím rozsudkům krajských soudů sám žalovaný, tj. Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců)³³. Např.

²⁹ Zejména nálezy Pl. ÚS 27/97 ze dne 26. 5. 1998 a III. ÚS 35/99 ze dne 14. 10. 1999

³⁰ Informace jsou z článku ředitele správního odboru Ministerstva vnitra ČR, JUDr. Petra Voříška, Quo vadis, Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců? ve sborníku Aktuální právní problémy azylového a cizineckého práva, Kancelář veřejného ochránce práv, 2016.

³¹ Viz tamtéž

³² Viz Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2015, Ministerstvo vnitra ČR, Praha 2016, str. 55.

³³ Viz Statistická ročenka kriminality a soudních agend, první část, rok 2014, Ministerstvo spravedlnosti ČR, str. 183 a 184 a Statistická ročenka kriminality a soudních agend, první část, rok 2013, Ministerstvo spravedlnosti ČR, str. 180 a 181. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

- V roce 2013 vydal Nejvyšší správní soud 46 rozsudků, přičemž v 31 případech kasační stížnosti vyhověl a jen v 15 případech ji zamítl, což představuje úspěšnost 67 %.
- V roce 2014 vydal Nejvyšší správní soud 140 rozsudků, přičemž v 56 případech kasační stížnosti vyhověl a v 84 případech ji zamítl, což představuje úspěšnost 40 %.

Cizinecká agenda představuje etablovanou část práce soudů, které se na aplikaci norem cizineckého práva nezastupitelským způsobem podílí. V ČR není žádná právní oblast srovnatelného významu, která by byla z kontroly nezávislých soudů vyloučena.

Návrh dále stojí ve flagrantním rozporu s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, který zaručuje právo soudního přezkumu ve vztahu ke všem právům zaručeným právem Unie.³⁴ Řada pobytových oprávnění občanů třetích zemí je přitom zaručena právě unijními směrnici a článek 47 na ně nepochybně dopadá. Jedná se typicky o trvalé pobyty (směrnice 2003/109 ES o dlouhodobě pobývajících rezidentech), studentské pobyty a pobyty za účelem sloučení s rodinou (směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny). Díky právu EU se některá povolení k pobytu již stala nárokovými (tj. za předpokladu splnění zákonem, resp. směrnicemi, stanovených podmínek má cizinec nárok na udělení příslušného povolení), a nepřípadá tedy v úvahu, že by mohla s ohledem na článek 47 Listiny práv být vyloučena ze soudního přezkumu. V tomto ohledu se tedy na základě práva EU zásadně rozšiřuje právo na soudní ochranu, které normy mezinárodního práva pro cizinecká řízení výslovně nepřiznávají. Jak je uvedeno ve Vysvětlení k Listině práv: *“V právu Unie není právo na soudní projednání omezeno na spory týkající se občanských práv nebo závazků.”*

Účinným prostředkem nápravy je v tomto případě soudní ochrana. Právo na účinný, soudní prostředek nápravy SDEU ostatně dávno před přijetím Listiny práv EU zařadil mezi obecné principy práva Unie³⁵. Prostředky nápravy musí být k dispozici jednotlivcům všude tam, kde existuje právo (*right*), nikoliv tedy jen základní právo nebo lidské právo. V národním právu pak musí být zaručen způsob vynucení takového práva³⁶. Soud dále judikoval s ohledem na článek 47 Listiny i další principy spravedlivého procesu pro migrační řízení, jako například právo být zpraven o důvodech rozhodnutí o odepření vstupu³⁷, právo být slyšen v řízení o mezinárodní ochraně a pokud členský stát zavedl pro azyl a doplňkovou ochranu dvě řízení, musí takové právo být garantováno v každém jednotlivém řízení.³⁸

S ohledem na výše uvedené není možné paušálně u všech občanů třetí zemí omezit právo na soudní přezkum rozhodnutí o jejich pobytech.

KONTAKTNÍ OSOBY

Magda Faltová - faltova@refug.cz, 731584126

Tomáš Jungwirth - jungwirth@konsorcium-nno.cz, 605103016

³⁴ „Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“

³⁵ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C- 222/84 ze dne 15. 6. 1986 či ve věci C-475/09 ze dne 1. 11. 2011.

³⁶ Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., Ward, A. *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*. Hart Publishing, 2014, str. 1214.

³⁷ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 4. 6. 2013 ve věci C-300/11.

³⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-277/11.